

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2019 р.

06-12-72

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ

TRANSNATIONAL CORPORATIONS

(назва навчальної дисципліни)
(name of the discipline)

напря́м
specialty

6.030503 Міжнародна економіка
6.030503 International economics

(шифр і назва напрямку)
(code and name of the specialty)

спеціалізація
specialization

(назва спеціалізації)
(name of the specialization)

Робоча програма «Транснаціональні корпорації» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за напрямом 6.030503 «Міжнародна економіка». – Рівне: НУВГП, 2019. – 17 с.

Розробники: Жемба А.Й., кандидат економічних наук., доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин

Протокол від «19» _____12_____2018 року № 4

Зав. каф. міжнародних економічних відносин _____ (О.М. Сазонець)

Схвалено науково-методичною комісією напрямку 6.030503 «Міжнародна економіка»

Протокол від «19» _____12_____2018 р. № 4

Голова науково-методичної комісії _____ О.М. Сазонець

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Транснаціональні корпорації» складена для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за напрямом 6.030503 «Міжнародна економіка».

Предметом вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації» є система взаємовідносин мікро- і макроекономічного рівня, опосередкованих діяльністю транснаціональних корпорацій.

Вивченню навчальної дисципліни "Транснаціональні корпорації" передують знання основ економічної теорії, важливих економічних категорій і повністю сформований понятійно-термінологічний апарат різних розділів економічної науки. Насамперед це стосується системи дисциплін професійної підготовки – «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна інвестиційна діяльність», «Фінансові системи зарубіжних країн», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародна торгівля». У той же час набуті знання з навчальної дисципліни "Транснаціональні корпорації" є базою для подальшого вивчення дисциплін циклу професійної підготовки на другому (магістерському) рівні та при підготовці до написання бакалаврської роботи.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Транснаціоналізація являє собою процес посилення світової інтеграції в результаті глобальних операцій ТНК. Розвиваючись з одногалузевих елементів національних господарських систем, сучасні ТНК перетворилися на міжгалузеві внутрішньодиверсифіковані комплекси з інтернаціональним масштабом операцій.

Сфера діяльності ТНК постійно розширюється, тому в процесі вивчення дисципліни досліджуються не тільки усталені форми їх функціонування, теоретичні основи економічної політики в умовах глобалізації, але й сучасні аспекти і проблеми їх діяльності.

Вивчаються питання становлення світової корпоративної системи та еволюція корпорацій в міжнародні компанії, періодизація розвитку ТНК, аналізуються теорії розвитку корпорацій та еволюція компаній в ТНК. В курсі наведені позитивні та негативні наслідки розвитку

корпорації та фактори, які сприяли посиленню ролі ТНК в умовах глобалізації, виділено основні напрями економічної політики ТНК в глобальному масштабі та сформульовано стратегію розвитку, виходу на нові ринки, що прийнятна для кожної ТНК окремо.

Ключові слова: інтеграція, суспільний поділ праці, транснаціональні корпорації, транснаціоналізація економіки, прямі іноземні інвестиції, ринкова капіталізація; фінансова стійкість компанії, транскордонні злиття та поглинання.

Abstract

Transnationalization is a process of strengthening global integration as a result of global operations of transnational corporations. Developing from single-sectoral elements of national economic systems, modern TNCs have become interdisciplinary, internally diversified complexes with an international scale of operations.

The sphere of activity of TNCs is constantly expanding, therefore, in the course of studying the discipline, not only the established forms of their functioning, the theoretical foundations of economic policy in the conditions of globalization, but also contemporary aspects and problems of their activity are investigated.

The questions of the formation of the global corporate system and the evolution of corporations in international companies, periodization of the development of TNCs, analysis of the theory of corporate development and the evolution of companies in TNCs are being studied. The course highlights the positive and negative effects of corporations and factors that have contributed to enhancing the role of TNCs in a globalizing environment, highlights the main trends of TNCs' global economic policies, and outlines a strategy for development, emerging markets, which is acceptable to each TNC separately.

Key words: integration, social division of labor, transnational corporations, transnationalization of the economy, direct foreign investments, market capitalization; financial stability of the company, cross-border mergers and acquisitions.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»	вибіркова	
Модулів – 1	Напрямок підготовки: 6.030503 „Міжнародна економіка”	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання: -		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		8-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 Самостійної роботи студента – 5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	18 год.	-
		Практичні, семінарські	
		14 год.	-
		Лабораторні –	
		Самостійна робота	
		58 год.	-
		Індивідуальні завдання: -	
	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання 35 % до 65 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації»: формування системи теоретичних знань і набуття практичних навичок у галузі аналізу діяльності сучасних транснаціональних корпорацій (ТНК), економічного механізму їх функціонування, пріоритетів і проблем розвитку в умовах глобалізації.

Завдання курсу:

- вивчення сутності ТНК, змісту і масштабів їх діяльності;
- дослідження еволюції організаційних структур ТНК,
- ознайомлення студентів з особливостями регулювання діяльності й управління ТНК;
- вивчення специфіки розроблення і реалізації глобальної стратегії ТНК, механізмів функціонування, особливостей взаємодії ТНК і національних економік;
- опанування студентами теорією та практикою прямих іноземних інвестицій;
- набуття навичок аналізу економічних мотивів діяльності та результативності ТНК;
- формування навичок обґрунтування і прийняття міжнародних інвестиційних рішень.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- сутність та еволюцію ТНК;
- особливості транснаціоналізації світової економіки в сучасних умовах;
- основні теорії та моделі ТНК;
- форми взаємодії ТНК із зовнішнім ринком;
- внутрішньо фірмові основи та особливості діяльності ТНК;
- проблеми взаємодії ТНК із національними економічними системами;
- регулювання їх діяльності в Україні та країнах зарубіжжя.

уміти:

- аналізувати економічні мотиви діяльності та результативності ТНК;
- орієнтуватися в статистичних даних, необхідних для аналізу діяльності ТНК;

- прогнозувати вплив ТНК на економіку як окремих країн, так і світу загалом;
- розробляти стратегії глобальних рішень та методи їх запровадження у міжнародному середовищі.
- виявити макро- і мікрочинники мотивації виходу українських фірм на зарубіжні ринки.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль № 1

Транснаціональна компанія у сфері міжнародного бізнесу

Тема 1. Основи теорії функціонування міжнародних підприємницьких об'єднань

Передумови виникнення та характеристики об'єднань підприємств. Підхід Хімера і теорія привласнення. Теорія Модільяні-Міллера. Теорія асиметричної інформації. OLI-підхід. Класифікація, типи та структура корпоративних об'єднань. Форми міжнародного поділу праці, спеціалізація та кооперування.

Тема 2. Інноваційна діяльність та функціонування транснаціональних компаній

Інновації на світовому ринку. Економічні цикли. Методи дослідження виробничо-комерційної діяльності ТНК. Фактори впливу на розвиток транснаціональних компаній. Фази та етапи розвитку. Покоління ТНК. Тенденції розвитку міжнародних компаній.

Тема 3. Оцінка глобального ринкового середовища

Етапи проведення дослідження ринкового середовища. Визначення та формування потреб у товарах і послугах. Характеристика глобальних ринків. Забезпечення трудовими ресурсами. Економічна складова сталого розвитку у глобальному вимірі.

Тема 4. Процес управління діяльністю транснаціональних компаній

ТНК як управлінська система. Принципи, функції та методи управління транснаціональними компаніями. Управлінські рішення у

підприємницькій діяльності ТНК. Цінні папери в управлінні корпоративними структурами.

Змістовий модуль 2.

Виробничо-господарська діяльність транснаціональних компаній

Тема 5. Планування і організація економічної діяльності транснаціональних компаній

Основи планування зовнішньоекономічної діяльності. Планування стратегічних змін. Реалізація планів і ресурсне забезпечення. Типи організаційних структур управління. Організація взаємодії материнської компанії та її філій.

Тема 6. Фінансова діяльність транснаціональних компаній

Міжнародне податкове планування і закордонні операції корпорацій. Управління фінансовими потоками ТНК. Ціноутворення та трансфертні ціни. ТНК на міжнародних фінансових ринках, біржова діяльність. Матеріальні та нематеріальні активи у прямих іноземних інвестиціях.

Тема 7. Галузеві та регіональні особливості діяльності ТНК

Особливості глобальних виробничих структур та кластери. ТНК у нафтогазовому комплексі. Інформаційно-комунікаційна сфера та ТНК. Транснаціональні компанії в металургії. Міжнародний життєвий цикл товарів.

Тема 8. Складові ефективної економічної діяльності ТНК

Стандартизація та ліцензування діяльності на міжнародних ринках. Офшорне підприємництво. Інформаційно-комунікаційна безпека компанії. Міжнародна конкурентоспроможність продукції та послуг. Ефективність транснаціональної діяльності.

Тема 9. Взаємодія ТНК та національних економік

Державне та наддержавне регулювання діяльності ТНК. Внутрішньофірмове міжнародне виробництво. ТНК в економіці розвинутих країн та країнах, що розвиваються. Транснаціональні компанії та міжнародний бізнес в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	аб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та регулювання європейського бізнесу												
Тема 1. Основи теорії функціонування міжнародних підприємницьких об'єднань	9	2	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Інноваційна діяльність та функціонування транснаціональних компаній	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Оцінка глобального ринкового середовища	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Процес управління діяльністю транснаціональних компаній	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	42	8	6	-	-	28	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Особливості ведення європейського бізнесу												
Тема 5. Планування і організація економічної діяльності транснаціональних компаній	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-

Тема 6. Фінансова діяльність транснаціональних компаній	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Галузеві та регіональні особливості діяльності ТНК	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Складові ефективної економічної діяльності ТНК	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Взаємодія ТНК та національних економік	10	2	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	48	10	8	-	-	30	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	18	14	-	-	58	-	-	-	-	-	-

5. Практичні заняття

№ з/п	Назва тем	Обсяг навчальних годин
1	Тема 1. Основи теорії функціонування міжнародних підприємницьких об'єднань	-
2	Тема 2. Інноваційна діяльність та функціонування транснаціональних компаній	2
3	Тема 3. Оцінка глобального ринкового середовища	2
4	Тема 4. Процес управління діяльністю транснаціональних компаній	2
5	Тема 5. Планування і організація економічної діяльності транснаціональних компаній	2
6	Тема 6. Фінансова діяльність транснаціональних компаній	2
7	Тема 7. Галузеві та регіональні особливості	2

	діяльності ТНК	
8	Тема 8. Складові ефективної економічної діяльності ТНК	2
9	Тема 9. Взаємодія ТНК та національних економік	-
	Разом	14

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до аудиторних занять – 14 год.;
- підготовка до контрольних заходів – 14 год.;
- опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 30 год.

Усього

58 год.

6.1 Завдання для самостійної роботи

Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення відповідного матеріалу перевіряється під час поточного та підсумкового контролю

Модулі, змістові модулі та теми навчальної дисципліни	Кількість годин
	денна форма
Тема 1. Основи теорії функціонування міжнародних підприємницьких об'єднань	7
Тема 2. Інноваційна діяльність та функціонування транснаціональних компаній	7
Тема 3. Оцінка глобального ринкового середовища	7
Тема 4. Процес управління діяльністю транснаціональних компаній	7
Тема 5. Планування і організація економічної діяльності транснаціональних компаній	6
Тема 6. Фінансова діяльність транснаціональних компаній	6
Тема 7. Галузеві та регіональні особливості діяльності	4

ТНК	
Тема 8. Складові ефективної економічної діяльності ТНК	7
Тема 9. Взаємодія ТНК та національних економік	8
Разом	58

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Транснаціональні корпорації» застосовується слайдова презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та графічні схеми.

На практичних заняттях застосовуються:

- ситуаційні завдання;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп);
- моделюючі вправи;
- роздатковий матеріал для виконання графоаналітичних вправ;
- складання есе.

8. Методи контролю

Згідно з навчальним планом дисципліни «Транснаціональні корпорації» передбачена форма підсумкового контролю – залік. Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою наступним чином:

- результати поточного контролю оцінюються за шкалою від 0 до 100 балів, які за згодою студента можуть бути зараховані як остаточний результат;

- студент має право скласти підсумковий контроль у вигляді заліку, де може додатково отримати від 0 до 40 балів. У такому випадку до набраних під час заліку балів додається 60 балів поточного контролю.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі або за допомогою комп'ютерного тестування. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові та теоретичне запитання.

Контроль самостійної роботи проводиться:

з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;

з практичних занять – з допомогою перевірки виконаних завдань.

Підсумковий контроль знань відбувається на заліку допомогою комп'ютерного тестування чи у письмовій формі у вигляді залікових білетів, які включають 20 тестів (одна правильна відповідь з трьох запропонованих).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів **поточної роботи** (завдань, що виконуються на практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних заняттях та консультаціях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за наступними критеріями. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2					100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
10	10	12	12	12	12	12	10	10	

T1, T2... T9 — теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90–100	зараховано
82–89	зараховано
74–81	зараховано
64–73	зараховано
60–63	
35–59	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Транснаціональні корпорації» включає:

1. Опорний конспект лекцій (у електронному і паперовому носіїві) по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення.
2. Пакети тестових завдань по кожній темі і в цілому по всьому курсу дисципліни.

3. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/methods/>

11. Рекомендована література

Базова:

1. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л.В. Руденко. К.: КНЕУ, 2003. 654 с.
2. Транснаціональні корпорації / [В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький]. К.: Таксон, 2001. 457 с.
3. Черников Г. П. Очень крупные транснациональные корпорации и современный мир: учебное пособие М.: Экономика, 2008. 875 с.
4. Транснаціональні корпорації : особливості інвестиційної діяльності : Навч. посібник 2-ге вид. перероб. та доповн./ За ред. Якубовського С. О., Козака Ю. Г., Логвиної Н. С. К.: Центр учбової літератури. 2006. 452 с.
5. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / за ред. О.В. Шкурупій, В.В. Гончаренко, Т.А. Дейнека та ін. К. : Центр учбової літератури, 2014. 240 с.
6. Трансформація процесу транснаціоналізації в умовах зростання невизначеності глобального економічного середовища : монографія / за ред. Т. В. Орехової, Ю. В. Макогон та ін.. Д. : Норд Прес, 2011. 652 с.
7. Трансформація світового ринку капіталу в умовах транснаціоналізації: монографія / за ред. Ю.В. Макогон. Донецьк. 2006. 248 с.
8. Шкурупій О. В. Транснаціоналізація господарської діяльності в системі чинників економічного розвитку : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2013. 206 с.

Додаткова:

1. Климовец О.В. Международный офшорный бизнес : учеб. пособие для вузов / О.В. Климовец. — Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. — 320 с.
2. Віднійчук-Вірван Л.А. Міжнародний банківський бізнес : базові категорії, поняття, терміни : навч. посібник / Л. А. Віднійчук-Вірван. — Львів : Магнолія, 2006, 2007. — 312 с.

3. Канищенко О.Л. Міжнародний маркетинг : Теорія і господарські ситуації : навч. посібник для вузів / О. Л. Канищенко ; М-во освіти і науки України, Нац. технічний ун-т України, "Київський політехнічний ін-т". — 2-ге вид., перероб. — К. : Кондор, 2007. — 152 с.
4. Міжнародний агробізнес : навч. посібник для вузів / [за ред. І. Ю. Сіваченка, О. В. Захарченка] ; Мін-во освіти і науки України, Одеський держ. економічний ун-т. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К. : Центр учб. літ., 2008. — 266 с.
5. Организация и техника внешнеторговых операций: учеб. пособие для студ. вузов / [Ю. Макогон, Н. Фомичева]. — Донецк : ДонНУ, 2002. — 547 с.
6. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник / [М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич]. — К. : Знання, 2008. — 458 с.
7. Халфин Ю. Современный рынок: правила игры: учеб. пособие / Ю. Халфина. — М., 1993. — 214 с.
8. Международные экономические отношения / [под общ. ред. В. Е. Рыбалкина]. — М., 1997. — 547 с.
9. Астапович А.З. Транснациональный капитал США в мировом хозяйстве. — М., 2001. — 478 с.
10. Безруков А. И. Межфирменные связи в системе транснационального бизнеса. — М., 2003. — 258 с.
11. Булатов А. С. Вывоз капитала: своя компания за рубежом. — М., 2001. — 458 с.
12. World Investment Report 2015. Reforming International Investment Governance [Electronic resource] / United Nations. — NY-Geneva, United Nations, 2016. — Access mode : www.unctad.org.
13. World Investment Report 2013. Global Value Chains: Investment and Trade for Development [Electronic resource] / United Nations. — NY-Geneva, United Nations, 2013. — 264 p. — Access mode : www.unctad.org.
14. World Investment Report 2012. Towards a New Generation of Investment Policies [Electronic resource] / United Nations. — NY-Geneva, United Nations, 2012 — P. 25. — Access mode : www.unctad.org.
15. World Investment Report 2005. Transnational Corporations and Export Competitiveness [Electronic resource] / United Nations. — NY-Geneva, United Nations, 2005. — Access mode : www.unctad.org

16. World Investment Report 2009. The Shift Towards Services [Electronic resource] / United Nations. — NY-Geneva, United Nations, 2009. — Access mode : www.unctad.org

12. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс] – [Режим доступу] : <http://mfa.gov.ua/ua>
3. International Fund for Agricultural Development (IFAD) [Electronic recourse] – [Access point] : <http://www.ifad.org/>
4. International Labour Organization (ILO) [Electronic recourse] - [Access point] : <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>
5. International Monetary Fund – IMF DataMapper [Електронний ресурс] – [Режим доступу] : <http://www.imf.org/external/datamapper/index.php>
6. World Bank Group – Data & Research [Electronic recourse] – [Access point]: <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/0,,menuPK:476823~pagePK:64165236~piPK:64165141~theSitePK:469372,00.html>
7. World Customs Organization (WCO) [Electronic recourse] – [Access point] : <http://www.wcoomd.org/en.aspx>
8. World Trade Organization [Electronic recourse] – [Access point] : <http://www.wto.org/>
9. Крупнейшие транснациональные компании мира URL/URI/DOI: <https://prezi.com/gkxlarenj5n5/presentation> (дата звернення: 19.12.2018)
10. 22. Дані про найбільші корпорації світу URL/URI/DOI: http://www.money.cnn.com/magazines/fortune500/2017/full_list/ (Last accessed: 19.12.2018)